

NECESITATEA UNUI SPIRIT EXPEDIȚIONAR PENTRU MILITARIII ARMATEI ROMÂNE¹

THE NEED FOR AN EXPEDITIONARY SPIRIT FOR THE ROMANIAN MILITARY

Col.ing. (rez.) dr. Mircea MOCANU*

Complexitatea spațiului operațional include evoluții de amploare în ceea ce privește actorii, interacțiunile și condițiile de mediu.

Deși abandonat din punct de vedere operațional, conceptul de Operații Bazate pe Efecte, ca și cel de Operații Altele Decât Războiul scot în evidență necesitatea unui spirit expediționar. În cadrul acestui concept, aspectele culturale determină ca domeniile intelligence, forțele speciale și formațiunile de aplicare a legii să devină avangarda unui nou tip de soldați și comandanți adaptivi.

The complexity of the operational space includes ample developments in actors, interactions, and environment conditions.

Although discarded, the concept of Effects Based Operations, as well as the Operations Other than War point to new requirements for the soldiers. Among these, the necessity of an expeditionary spirit is important, the cultural issues make intelligence, and special forces and law enforcement become the forerunners of the new kind of adaptive soldiers and commanders.

Cuvinte-cheie: spirit expediționar; militari adaptivi; intelligence tactic; forțe speciale; intelligence social; intelligence cultural; HUMINT; OOTW.

Keywords: *expeditionary spirit; adaptive soldiers; field intelligence; special forces; social intelligence; cultural intelligence; HUMINT; OOTW.*

Complexitatea spațiului operațional²

Fenomenul globalizării amplifică numărul și diversitatea actorilor/entităților active în mediul de securitate global, precum și în spațiul de luptă. În afară de statele suverane, în timp, au apărut actori nonstatali relevanți, cum ar fi: organizațiile neguvernamentale – ONG (*Amnesty International, Greenpeace, Médecins sans frontières*), organizațiile internaționale (ONU, NATO, Organizația Tratatului de la Varșovia), organizațiile teroriste transfrontaliere (Al-Qaida, Statul Islamic) sau locale (Al-Nusra), mișcările de eliberare sau secesioniste și indivizi (George Soros, Dalai Lama). Complexitatea actorilor se întinde, deci, de la simpli indivizi³ până la sisteme sociale complexe, cum sunt: statele, guvernele, organizațiile de securitate colectivă sau serviciile

de intelligence. În Siria, de exemplu, în spațiul de luptă se manifestă armate naționale, facțiuni rebele, grupări teroriste de o parte, grupări teroriste de cealaltă parte, triburi înarmate, indivizi înarmați, mass-media, organizații internaționale (ONU și agenții ale acesteia), coaliții de voință, companii comerciale din domeniul securității, culte religioase, refugiați și enumerarea poate continua. Relevanța noilor actori este conferită de calitățile acestora, de potențialul lor de susținere interacțiuni și de a genera modificări ale mediului de securitate.

Interacțiunile dintre aceste entități pot fi, la rândul lor, dintre cele mai diverse, de la ignorare reciprocă (interacțiune zero), la acțiuni simple, cum ar fi: simple declarații, care pot genera lămuriri sau apropieri, până la acțiuni complexe, cum ar fi: asocierea statelor în alianțe sau coaliții militare, desfășurarea de conflicte armate, iar în spațiul de luptă atacuri, negocieri, cooperare

*Universitatea Națională de Apărare „Carol I”
e-mail: imirceamocanu@yahoo.com

logistică, comerț, prozelitism, propagandă, operații de dezinformare, trafic de armament și droguri, producție de droguri etc. Mai mult decât acțiunile complexe chiar, interacțiunile dintre actorii de pe scenamediuului desecuritate internațional potevolua până la fenomene complexe, unde chiar identitatea actorilor este estompată, parametrii interacțiunilor componente sunt greu sau imposibil de definit, dar efectele asupra mediului de securitate sau asupra spațiului de luptă sunt majore. Astfel de fenomene sunt: accentuarea sărăciei, terorismul global, proliferarea armamentelor, traficul de droguri sau alte materiale ilicite, crizele economice, migrația masivă. În domeniul militar, un astfel de fenomen complex a fost semnalat de către Carl von Clausewitz, care a descris „frecțiunea” specifică războiului – „frecțiunea clausewitziană”.

În privința interacțiunilor, trebuie subliniată accelerarea manifestării lor datorită efectelor Erei informaționale. Accelerarea interacțiunilor duce la o percepută „compresie a timpului” și la estomparea legăturii dintre cauză și efect. De fapt, cauzalitatea nu poate dispărea, lucrurile se întâmplă din anumite motive, dar cauzele nu mai sunt singulare și imediate, nu mai sunt evidente, cum se întâmplă într-o logică newtoniană (liniară). Apare astfel nelinearitatea, proprietate esențială a sistemelor complexe, descrisă prin *efectul fluture*: într-un *sistem complex*, o schimbare ce are loc într-o parte îndepărtată a sistemului cauzează o schimbare semnificativă într-o locație situată în partea opusă a sistemului. Deci, efecte disproporționate în părți distante ale sistemului, chiar transformări esențiale ale sistemului, cu o cauzalitate neclară.

În afară de *actori* și *interacțiuni*, ultima categorie de elemente componente ale complexității mediului de securitate include *condițiile de mediu* fără legătură cu acțiunile actorilor din mediul de securitate (sau cu o legătură depărtată sau nesemnificativă), dar cu urmări semnificative asupra interacțiunilor dintre actori, deci cu urmări asupra mediului de securitate. Astfel de condiții sunt: geografia însăși, fenomenele geologice și climatice extreme (cutremure, tsunami, încălzirea globală, seceta), epidemii chiar fenomene cosmice (fenomenele solare, căderi de meteoriți mari). La acestea se adaugă timpul și, să nu uităm, norocul / evenimentele imprevizibile / cazurile fortuite / voia Domnului (inshallah).

Față de trecut, când mediul de securitate era definit suficient de postura structurilor de forță

ale statelor, provocările prezentului constituie un tablou eclectic al securității internaționale, incluzând interacțiuni complexe, între care componenta economico-financiară, cea de mediu, cea sanitar-epidemiologică, cea informațională și o componentă cultural-religioasă și socială. Dacă mai era nevoie de încă un argument, după criza economică și financiară declanșată în anul 2008 și agravată în Europa prin „cazul” Greciei, criza migrațiilor ce asaltează Europa începând cu anul 2015, este de natură să pună în pericol întreaga construcție europeană.

Toate caracteristicile examinate mai sus conturează o creștere a *entropiei* situației de securitate și o dinamizare a cauzalității evenimentelor, noi caracteristici ale mediului de securitate ce impun atât definirea cât mai fidelă și mereu actualizată a pericolelor, riscurilor și provocărilor, dar și o definiție cât mai practică, inclusiv prin flexibilitate, a caracterului mediului de securitate. Dacă acum câțiva ani, aceste aspecte erau rezervate preocupărilor privind studiul viitorului, iată că timpul nu mai are răbdare și o nouă abordare analitică asupra mediului de securitate se impune cu putere.

Operațiile bazate pe efecte și cerințele asupra luptătorilor

Operațiile Bazate pe Efecte (OBE) pot fi descrise ca fiind „seturi coordonate de acțiuni direcționate către modelarea comportării amicilor, inamicilor și actorilor neutri în timp de pace, criză și război”⁴. În acest context, Războiul bazat / centrat pe rețea (RBR) înlocuiește consumul de resurse materiale costisitoare cu întrebuintarea inteligenței și transferă confruntarea în domeniul cognitiv, unde actorii operaționali reacționează la stimuli, își formează percepții pe care le relaționează cu propriile interese, își construiesc o înțelegere a situației în care includ riscurile, amenințările și propriile vulnerabilități și iau decizii asupra unui răspuns. În același timp, OBE vizează dimensiunea umană a războiului într-o abordare neliniară, prin țintirea comportamentului factorilor de decizie (domeniul cognitiv) ca obiectiv prioritar, față de nimicirea forțelor armate și provocarea de distrugerii materiale, care constituiau cauzalități liniare.

De parcă în conflictul armat nu era suficientă decizia umană, elementul neliniar, specific sistemelor complexe, este astfel masiv introdus prin operarea în domeniul cognitiv, propriu ființei

umane – principalul generator de incertitudine și comportament emergent în sistemele sociale.

Efectele preconizate de OBE manifestă caracteristici⁵ care susțin diversificarea interacțiunilor și între care se disting:

- se aplică *erga omnes*, adică afectează nu numai factorii de decizie inamici, dar și trupele proprii și observatorii neutri, tot datorită dimensiunii umane, care operează în sistem deschis;
- pot opera simultan în mai multe domenii – geostrategic, economic și politic;
- sunt simultan fizice și psihologice.

Merită precizată aici faptul că rezultatul acțiunilor OBE în domeniul nonfizic, în general, constituie efectul psihologic, realizat asupra tuturor, în timp ce efectul cognitiv este considerat impactul asupra factorilor de decizie, cu urmări imediate în acțiunile entităților din spațiul de luptă, ceea ce corespunde nivelului cognitiv al RBR și devine efectul global vizat de OBE⁶.

Astfel, mecanismul OBE presupune o cunoaștere profundă a tuturor actorilor/observatorilor din spațiul conflictului, care constituie ținte ale acțiunilor bazate pe efecte, ce vizează *percepția* acestor actori /observatori asupra situației de securitate.

Caracteristicile menționate mai sus (și în special faptul că OBE afectează și forțele proprii) aduc în atenție transformările survenite în psihologia militarilor de toate gradele. În acest sens, noul mediu de securitate a generat o «stare de spirit expediționară», pentru care au fost identificate⁷ următoarele cerințe:

- a. să fie pregătiți mental să fie dislocați în scurt timp oriunde în lume;
- b. să dispună de abilitățile de gândire critică necesare pentru adaptarea rapidă la un mediu operațional în schimbare;
- c. să fie în măsură să lucreze în cooperare cu membrii unei echipe cu o compoziție diversificată;
- d. să posede cunoștințe privind cultura populației din zona de intervenție;
- e. să fie în măsură să utilizeze cu succes tehnologia centrată pe rețea.

Edificarea unei noi mentalități, expediționare, constituie pregătirea psihologică proprie pentru a genera efecte psihologice asupra celorlalți actori din spațiul de confruntare și include cunoașterea capacității proprii de a obține performanță în condițiile acțiunilor expediționare.

Din punct de vedere al teoriei complexității, aceste adaptări reflectă eforturile forțelor armate,

ca actor în mediul de securitate numit spațiul de luptă, pentru a-și dezvolta capacitatea de a răspunde eficient interacțiunilor tot mai sofisticate cu care se confruntă, pentru a-și asigura succesul operațional.

Cerințe culturale în Operații Altele decât Războiul

În domeniul cognitiv specific Operațiilor Altele decât Războiul (*Operations Other Than War – OOTW*), valorile, ca manifestări sociale care „exprimă aspirații ce structurează informațional acțiunea”⁸ suferă o îndepărtare de la paradigma clasică, bazată pe violența specifică aplicării forței. În mediul operațional expediționar, „valorile de bază structurează informațional o stare de spirit flexibilă, specifică războaielor mici, față de starea de spirit fixistă, dogmatic, a războaielor convenționale”⁹. În OOTW este necesară „o combinație de etică polițienească și militară, etica poliției necesitând un set diferit de virtuți..., cât și valorile și normele democrației liberale”¹⁰. Atitudinea necesară în OOTW pare a fi optimismul critic (meliorismul), definit ca fiind credința în posibilitatea îmbunătățirii condițiilor specifice existente la un moment dat, atitudine ce încurajează inteligența să lucreze pentru ameliorarea condițiilor și sporește raționalitatea și încrederea într-un mod cum simplul optimism nu o poate face¹¹. Prin prisma teoriei complexității, meliorismul se încadrează în efortul actorului de a controla *criticalitatea* mediului/a spațiului de luptă.

În astfel de operații, formațiunea de intelligence care acționează integrat cu cea de forțe speciale „pune la dispoziție în mod continuu informațiile necesare, acționând în rețea cu celelalte structuri specializate din zonă, mai ales elemente de evaluare a efectelor pas cu pas, urmate de o permanentă reevaluare și readaptare a deciziilor, chiar pe parcursul efectuării misiunii”¹². Se poate considera că optimismul critic, atitudine recomandată militarilor în OOTW este comun și domeniului intelligence, caracterizat de operarea permanentă cu incertitudinea și de cerința abordării științifice în rezolvarea problemelor de intelligence, în același scop, de a controla *criticalitatea* mediului / a spațiului de luptă.

Binomul Intelligence – operații speciale

Componenta cinetică principală a operațiilor expediționare se distinge a fi cea de forțe de operații speciale (FOS), integral conectată capacităților de intelligence, nu numai la nivel

tactic. În acțiunile contrainsurgență, militarii din FOS trebuie să sprijine întotdeauna puterea civilă și să folosească numai forța strict necesară pentru obiectivul urmărit și pentru restaurarea ordinii¹³, deci pentru a readuce sau a menține mediul operațional în *starea de normalitate* urmărită sau acceptată de coaliția activă în Teatrul de operații (TO). După cum subliniază Robert Cassidy, forțele de intervenție trebuie să abordeze insurgența cu prezumția critică a faptului că insurgența nu era o problemă primordială militară, iar militarii ar putea fi aduși să sprijine poliția locală¹⁴. Această sinergie scoate în evidență relevanța trinomului *intelligence – forțe speciale – structuri de impunere a legii*, în contracararea amenințărilor neconvenționale și fundamentul unei noi ramuri științifice numite *intelligence judiciar (criminal intelligence)*. Atunci când militarii aflați în TO au misiunea de a aduce în fața justiției indivizi considerați responsabili pentru infracțiuni grave comise în TO, specificul activității cercetașilor se schimbă și devine noua formă numită „intelligence pentru obținerea de probe” (*evidence based intelligence*).

De asemenea, forțele de intervenție trebuie să prevadă de la început „resursele necesare pentru a asigura stabilitatea și să înceapă activitățile de reconstrucție imediat – ideal în același timp – cu încheierea acțiunilor de luptă majore”¹⁵, astfel încât capacitățile esențiale pentru stabilitate și reconstrucție să se găsească în TO pentru a începe activitatea concomitent cu capitularea sau colapsul inamicului combatant¹⁶. Între aceste resurse trebuie să se numere și o nouă atitudine față de localnici, „o stare de spirit nouă, mai flexibilă, necesară pentru adaptarea la mediul de securitate/operațional schimbat”¹⁷, întrucât, „spre deosebire de războaiele majore, în care viziunea unidirecțională a urii față de inamic servește suficient pentru a inspira curajul, în războaiele mici, toleranța, compasiunea și bunăvoința trebuie să constituie cuvinte-cheie”¹⁸ în relația dintre forțele de intervenție și populație.

Este evident faptul că aspectele menționate fac irelevantă apartenența militarilor la o anumită categorie de forțe – forțele speciale care l-au eliminat pe Osama bin Laden la sute de kilometri de țărâmul mării aparțineau marinei militare. Astfel, natura expediționară a acestei stări de spirit atrage și trăsătura de *întrunit*, ceea ce a dus la alăturarea celor doi termeni într-un binom distinct „expediționar și întrunit”, descris ca o determinare filosofică statornică asupra faptului că aportul individual

și cel al categoriei de forțe armate la apărarea națională survine într-un context de dislocare în teatrul de operații, pentru îndeplinirea unor misiuni expediționare¹⁹.

Intelligence cultural și spirit expediționar

Dintre caracteristicile acestei stări de spirit, detaliate mai sus, *cunoașterea operațională a situației culturale* revine cu forță în cazul sprijinului FOS pentru structurile locale de impunere a legii, așa cum a reiese și din faimosul „Raport Flynn”²⁰, pentru conflictul din Afganistan. Văzută ca pilon al agilității cognitive, „cunoașterea operațională a situației culturale (*cultural awareness*) este cunoașterea normelor culturale ale populației din mediul operațional plus atitudinea adecvată privind aceste norme”, care duc, împreună, la „distincția între luptă și construcția statală (*nation building*) în ceea ce privește rolul luptătorului”²¹. Cunoașterea operațională a situației culturale, subsumată domeniului *intelligence cultural*, este deosebit de importantă, chiar și în operații multinaționale de stabilitate și reconstrucție, deoarece asigură ghidarea operației de către intelligence și cooperarea externă a structurii de nivel tactic, adică angrenarea unor actori locali în acțiunile nemilitare de nivel tactic și, astfel, în efortul de atingere a efectului global urmărit. De asemenea, după cum explică generalul David Grange, cunoașterea operațională a situației culturale, ca stare de spirit transformată în sensul discutat, „poate controla situațiile haotice și incerte create de colapsul sistemelor politice, economice și de securitate. Comandanții de forțe expediționare trebuie să fie în măsură să opereze în țări care nu au guverne efective, unde inamicul și linia frontului nu pot fi definite prea ușor, iar regulile de angajare sunt contradictorii. Forțele trebuie să aibă de a face cu teroriști, traficanți de droguri, potențați locali, fundamentalisti militanți și formațiuni paramilitare – și trebuie să fie, totuși, în măsură să înfrângă unități de manevră masive și sisteme de apărare impresionante”²². Iată o descriere foarte bună a operațiilor în spațiul operațional complex.

Aspecte esențiale ale operațiilor expediționare aduc în situație de integrare operațională domeniul forțelor speciale și domeniul informațiilor militare: contactul nemijlocit cu populația din zona de operații, caracterul de acțiune întrunită și cerința de cunoaștere operațională a situației culturale și exploatarea acesteia.

Comandanți și soldați adaptivi, agenția umană

În afară de rolul evident al activității de intelligence, care ghidează operațiile expediționare, trebuie semnalat și impactul asupra cerințelor impuse comandanților, inclusiv asupra celor de nivel tactic, întrucât condițiile operațiilor expediționare, cum ar fi cele ale OBE, în general, determină și o compresie a ierarhiilor militare.

Esența conceptului de „război pe trei cvartale” este că militarii moderni trebuie să fie pregătiți să opereze în toate cele trei condiții simultan (acțiuni de luptă, peacekeeping și sprijin umanitar) și, prin aceasta, educația de comandă la cel mai mic nivel trebuie să fie deosebită. De exemplu, în bătălia pentru Mogadishu (1993), comandanții de subunități au trebuit să ia, în mod constant, decizii cruciale, care au avut impact major nu numai asupra eșalonului înaintat, dar și asupra eșalonului de completare al forțelor expediționare, de unde și termenul de „caporal strategic”, introdus tot de către generalul Charles Krulak.²³ „Războiul pe trei cvartale” este o expresie a manifestării complexității spațiului operațional până la cele mai mici eșaloane, nu numai la nivelul TO.

Aceste adaptări necesare mediului operațional expediționar, analizate²⁴ de către Menaker et al., implică trei construcții conceptuale – *intuiția strategică*²⁵, apoi *capacitatea metacognitivă*²⁶ și „*agenția umană*”²⁷. Aceste cerințe reflectă, din nou, efortul actorului (forțele expediționare) de a-și spori capacitățile pentru a înfrunța cu succes interacțiunile tot mai sofisticate și mai accelerate manifeste în spațiul operațional complex. Între acestea, termenul de *agenție umană* „încorporează intenționalitate, prevedere, autorefecție și autoreacție și permite militarilor să evalueze o situație și să răspundă adecvat acesteia”²⁸. Această abilitate aduce comandanții de nivel tactic – ca lideri adaptivi, foarte aproape de ofițerii sau subofițerii de informații militare în rol de culegători de informații din surse umane (HUMINT). Cerința de adaptiv / adaptabilitate trimite la o caracteristică esențială a *sistemelor complexe adaptive*, caracteristică definitorie ce explică comportamentul emergent și realitatea că militarii și forțele revenite dintr-o operație expediționară nu mai sunt aceiași care au fost desfășurați în operația expediționară respectivă.

Transferul de relevanță către nivelurile inferioare ale eșaloanelor militare în operațiile

expediționare și în operațiile de stabilitate și reconstrucție postconflict devine un factor critic ce determină dezvoltarea unei capacități sofisticate de conducere a acțiunilor de luptă, capacitate bazată pe HUMINT. Cercetașii / militarii HUMINT acționând practic din interiorul comunităților locale (*human terrain*) pot sprijini substanțial ghidarea și modelarea acțiunilor conduse de lideri adaptivi având calitățile descrise mai sus.²⁹

Atât comandanții de nivel tactic, mai ales cei de forțe speciale, cât și cercetașii devin deopotrivă „profesioniști care reflectă în cursul acțiunii, acordă atenție mediului și acționează asupra mediului prin folosirea aparent paradoxală a unor forme de cunoaștere divergent acomodative, dar și convergente, în special atunci când cunoașterea acumulativă nu funcționează. Acești lideri sunt foarte apropiați de ideea de cercetători în acțiune, așa cum sunt și cercetașii / HUMINT.³⁰ În concepția integrată intelligence – forțe speciale, „esențială... este comanda unică a structurii”, iar „planificarea și readaptarea dinamică a acțiunilor forțelor speciale, chiar pe timpul desfășurării misiunii are loc prin acțiunea sincronizată a unei celule unice de comandă atât a componentei cinetice (luptătoare), cât și a celei de intelligence”³¹.

Deși unitatea de timp, spațiu și acțiune specifică acțiunilor integrate intelligence – forțe speciale comportă o concentrare ce amintește de tragedia greacă, aceste acțiuni tactice, de regulă cu relevanță strategică manifestă „caracteristicile RBR: viteza comenzii, cunoașterea comună a spațiului de confruntare și intenției comenzii, autosincronizarea, planificarea și acțiunea sinergetice, trăsături indispușabile obținerii eficacității acțiunii de luptă”³².

Noii cercetași și domeniul intelligence social

Cu privire la acțiunea expediționară în mediu cultural diferit, se consideră că, pe lângă cunoașterea operațională a situației culturale, domeniul HUMINT include și componenta de *intelligence social*, definită ca „abilitatea de a te înțelege cu oamenii, de a fi în largul tău în societate, de a fi un cunoscător al aspectelor sociale”³³. Informațiile despre o cultură străină tipice pentru domeniul intelligence social sunt dificil de obținut, dar sunt esențiale în operațiile expediționare și constituie un instrument de integrare în mediul uman local și de rezolvare a problemelor tactice. Astfel,

componentele de natură socială și culturală ale domeniului intelligence ajung să constituie factori acționali nemijlociți, utilizați practic în permanență în acțiunile expediționare la nivel tactic, deopotrivă de către FOS și operatorii HUMINT.

Am insistat asupra domeniului psihologic și cognitiv al nivelului tactic în operațiile expediționare pentru că aceste aspecte sunt decisive în obținerea succesului și subliniază similaritatea modului de gândire al liderilor adaptivi și al cercetașilor (HUMINT), cât și integrarea componentei de intelligence în decizie și chiar în acțiune, ca etape ale Ciclului Boyd. Acest lucru este evident dincolo de simplul sprijin realizat prin furnizarea de produse informative și este caracteristic mai ales forțelor speciale.

În prezent, sunt în curs de aplicare diferite abordări ale acestei integrări necesare între forțele speciale și intelligence și se poate spune că Armata României se situează în avangarda efortului, prin subordonarea operațională a forțelor de operații speciale Direcției Informații Militare și elaborarea unui concept operațional întrunit corespunzător.

În cazul României, prin trecerea structurilor de forțe de operații speciale sub controlul operațional al Direcției Informații Militare, integrarea acestora cu structurile de intelligence devine mult mai fezabilă decât în cazul unei comenzi separate.³⁴ De bun augur sunt, aici, dimensiunea și profilul Forțelor armate ale României, pentru că, în cazul unor state mai mari, această integrare este mai problematică.

Concluzie

Adaptarea Forțelor armate ale României la cerințele OBE și RBR, mai ales în condițiile participării la misiuni multinaționale, impune eforturi de formare a unei mentalități expediționare a militarilor români, începând cu cercetașii, forțele speciale și unitățile desemnate să acționeze în coaliții conduse de NATO sau Uniunii Europene. Totodată, acest progres în armata română constituie și o adaptare valoroasă a capacității de nișă intelligence-FOS în efortul de a înfrunta cu succes complexitatea sporită a spațiului operațional.

NOTE:

1 Articolul preia și dezvoltă paragrafe din Mircea Mocanu, *Intelligence în operațiile militare ale secolului XXI*, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2013.

2 Această secțiune preia și dezvoltă paragrafe din Mircea Mocanu, *Analiza de intelligence în mediu de*

securitate complex, curs nivel masterat, Academia Națională de Informații „Mihai Viteazul”, București, Biblioteca de specialitate, ianuarie 2016, pp. 69-71, 73.

3 De fapt, pe un alt plan, chiar creierul uman este un sistem complex, așa că expresia *simpli indivizi* trebuie considerată în context.

4 Edward A. Smith Jr., *Effects Based Operations: Applying Network Centric Warfare in Peace, Crisis, and War*, Publicațiile CCRP ale Departamentului Apărării al SUA, Washington, DC, noiembrie 2002, p. 108.

5 *Ibidem*, p. xv.

6 *Ibidem*, p. 152.

7 Patricia M. Shields, *21st Century Expeditionary Mindset and Core Values: A Review of the Literature*, Departamentul de Științe Politice al Universității San Marcos a Statului Texas, 2009, publicată la adresa <http://ecommons.txstate.edu/polsfacp/53>, pp. 9-22.

8 Christopher R. Papparone, George Reed, *The Reflective Military Practitioner: How Military Professionals Think in Action*, în revista *Military Review* 88, 2008, p. 72, în Patricia M. Shields, *op.cit.*, p. 22.

9 Patricia M. Shields, *op.cit.*, pp. 22-23.

10 *Ibidem*, pp. 24-25.

11 John Dewey, *Reconstruction in Philosophy*, Beacon Press, Boston, 1948, citat în Patricia Shields, *op.cit.*, p. 26.

12 Gl.(r).dr. Sergiu T. Medar, gl.mr.(r) dr. Adrian Pârlog, *Binomul forțe speciale – informații (intelligence): simbioză necesară gestiunii conflictelor contemporane*, comunicare științifică în cadrul Sesiunii „Adaptarea serviciilor de informații la schimbările mediului strategic – o privire în viitor”, organizată de Direcția Generală de Informații a Apărării, București, noiembrie 2011, p. 3.

13 Patricia M. Shields, *op.cit.*, p. 7.

14 Robert M. Cassidy, *The British Army and Counter-insurgency: The Salience of Military Culture*, în revista *Military Review*, Centrul pentru Arme Întrunite al Forțelor Terestre ale SUA, Fort Leavenworth, Kansas, SUA, 2005, p. 56.

15 Hans Binnendijk, Stuart E. Johnson, *Transforming for Stabilization and Reconstruction Operations*, Editura Universității Naționale de Apărare a SUA, Washington DC, 2004, p. xiii.

16 Hans Binnendijk, Stuart E. Johnson, *op.cit.*, p. xiii.

17 Patricia M. Shields, *op.cit.*, p. 6.

18 *Regulamentul Infanteriei Marine a SUA*, Departamentul Forțelor Navale ale SUA, 1940, citat în Patricia M. Shields, *op.cit.*, p. 4.

19 Richard M. Swain, *Army Officership for the Joint Expeditionary Mindset*, în *The Future of the Army Profession*, ediție coordonată de Don M. Snider și Lloyd Matthews, editura McGraw Hill, New York, 2005, p. 177.

20 Gl.mr. Michael T. Flynn, cpt. Matt Pottinger, Paul D. Batchelor, *Fixing Intelligence: A Blueprint for Making Intelligence Relevant in Afghanistan*, Center for A New American Security, Washington DC, ianuarie 2010.

21 Ellen Maneker et al., în Patricia M. Shields, *op.cit.*, p. 12.

22 David L. Grange, *Transforming Isn't Chanting Slogans*, în revista *Proceedings* a Institutului Naval al SUA, vol. 128, nr. 8, august 2002, p. 2.

23 *The Three Block War*, Wikipedia, http://en.wikipedia.org/wiki/Three_Block_War

24 Menaker et al., *op.cit.*, pp. 8-9.

25 Intuiția strategică este definită de către Menaker *et al.* ca fiind utilizarea gândirii creative pentru a lua decizii în condiții de presiune a timpului, când circumstanțele impun decizii imediate.

26 Capacitatea metacognitivă este definită ca fiind capacitatea de autocunoaștere, simțul asupra propriei eficacități și asupra adecvării propriilor judecăți și acțiuni – definiție dată de către Albert Bandura, în *Social Cognitive Theory: An Agentic Perspective*, în revista *Annual Review of Psychology*, vol. 52, 2001, pp. 1-26, citat de Patricia M. Shields, *op.cit.*, p. 12.

27 În opera citată, Menaker et al. definesc agenția umană ca fiind abilitatea indivizilor și grupurilor de indivizi de a fructifica experiența și cunoștințele dobândite pentru a înțelege mediul înconjurător apropiat și să reacționeze constructiv la situații noi prin stabilirea de scopuri, anticiparea de consecințe probabile ale acțiunilor preconizate în mediul înconjurător și prin planificarea diferitelor cursuri de acțiune.

28 Albert Bandura, *Social Cognitive Theory: An Agentic Perspective*, în revista *Annual Review Of Psychology*, vol. 52, 2001, pp. 1-26, *apud* Patricia M. Shields, *op.cit.*, p. 12.

29 Hans Binnendijk, Stuart E. Johnson, *op.cit.*, pp. 26-27.

30 Christopher Papparone, George Reed, *The Reflective Military Practitioner: How Military Professionals Think in Action*, în revista *Military Review* 88, 2008, p. 70, *apud* Patricia M. Shields, *op.cit.*, pp. 13-14.

31 Gl.(r) dr. Sergiu Medar, Gl.mr.(r) dr. Adriean Parlog, *op.cit.*, p. 3.

32 Edward A Smith Jr., *op.cit.*, pp. 75-95.

33 Menaker et al., *op.cit.*, p. 10.

34 Sergiu Medar, Adriean Pârlog, *op.cit.*, p. 5.

Gl.mr. Flynn T. Michael, cpt. Pottinger Matt, Batchelor D. Paul, *Fixing Intelligence: A Blueprint for Making Intelligence Relevant in Afghanistan*, Center for A New American Security, Washington DC, ianuarie 2010.

Grange L. David, *Transforming Isn't Chanting Slogans*, în revista *Proceedings* a Institutului Naval al SUA, vol. 128, nr. 8, august 2002.

Gl.(r) prof.dr. Medar T. Sergiu, gl.mr.(r) prof.dr. Pârlog Adriean, *Binomul forțe speciale – informații (intelligence): simbioză necesară gestiunii conflictelor contemporane*, comunicare științifică în cadrul Sesiunii „Adaptarea serviciilor de informații la schimbările mediului strategic – o privire în viitor”, organizată de Direcția Generală de Informații a Apărării, București, noiembrie 2011.

Mocanu Mircea, *Intelligence în operațiile militare ale secolului XXI*, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2013.

Mocanu Mircea, *Analiza de intelligence în mediu de securitate complex*, curs, Academia Națională de Informații „Mihai Viteazul”, București, ianuarie 2016.

Shields M. Patricia, *21st Century Expeditionary Mindset and Core Values: A Review of the Literature*, Departamentul de Științe Politice al Universității San Marcos a Statului Texas, 2009, publicată la adresa <http://ecommons.txstate.edu/polsfacp/53>.

Smith A. Jr. Edward, *Effects Based Operations: Applying Network Centric Warfare in Peace, Crisis, and War*, Programul de publicații CCRP al Departamentului Apărării al SUA, Washington, DC, noiembrie 2002.

Snider M. Don, Matthews Lloyd (coord), *The Future of the Army Profession*, Editura McGraw Hill, New York, 2005.

BIBLIOGRAFIE

The Three Block War, http://en.wikipedia.org/wiki/Three_Block_War.

Binnendijk Hans, Johnson E. Stuart, *Transforming for Stabilization and Reconstruction Operations*, Editura Universității Naționale de Apărare a SUA, Washington, DC, SUA, 2004.